25.5.2021

VNS 3/2021 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2022—2025: kansainvälinen kehitysyhteistyö

Fingon lausunto Eduskunnan ulkoasianvaliokunnalle 25.5.2021

Julkisen talouden suunnitelma linjasi varsinaisen kehitysyhteistyön osalta 35 miljoonan euron vuosittaisesta sopeutuksesta vuodesta 2023 eteenpäin. Varsinaisen kehitysyhteistyön määrä on kehyksen mukaisesti seuraavien vuosien aikana 705 miljoonaa (2022), 696 miljoonaa (2023), 723 miljoonaa (2024) ja 758 miljoonaa (2025). Tämän vuoden 757 miljoonan tasolle palataan siis vasta kehyksen viimeisenä vuonna.

Vaikka hallitus julkisen talouden suunnitelmassa toisti pyrkivänsä YK-sitoumukseen eli käyttämään 0,7 % bruttokansantulosta kehitysyhteistyöhön, laskee 35 miljoonan euron leikkaus kehitysyhteistyön tason tulevina vuosina alle tämän vuoden 0,5 prosentin tason. Vuonna 2022 osuus jää 0,49 % ja sen jälkeen laskee 0,47 % tasolle.

Fingo haluaa kiinnittää huomiota julkisen talouden suunnitelman ja kehitysyhteistyön määrärahojen suhteen kolmeen asiaan:

1. 35 miljoonan leikkauksen ei tule kohdistua kokonaisuudessaan varsinaiseen kehitysyhteistyöhön.

Hallitus sopi huhtikuun puoliväli- ja kehysriihessään 35 miljoonan sopeutuksesta ulkoministeriön hallinnonalaan ja julkisen talouden suunnitelmassa leikkaus on kokonaisuudessaan kohdennettu varsinaiseen kehitysyhteistyöhön. Fingo toivoo, että eduskunta, hallitus ja ulkoministeriö tarkastelevat vielä mahdollisuuksia jakaa 35 miljoonan euron taakkaa niin, ettei se pelkästään kohdistu varsinaiseen kehitysyhteistyöhön.

Kehitysyhteistyöstä leikkaaminen on valtava isku nyt, kun tarve on mitä suurin. Maailmanpankin tuoreen arvion mukaan köyhien määrä globaalisti kääntyi vuonna 2020 kasvuun ensimmäistä kertaa 20 vuoteen. Köyhien ihmisten määrä lisääntyi koronapandemian myötä noin 120 miljoonalla ja luvun ennustetaan nousevan vuonna 2021 jopa 160 miljoonaan.

Kehitysyhteistyöllä on saavutettu valtavia tuloksia, joita ei pidä menettää. Esimerkiksi perusopetukseen osallistuvien lasten osuus on noussut Saharan eteläpuolisessa Afrikassa 52 prosentista 80 prosenttiin. Koronapandemian myötä yli 168 miljoonaa lasta ympäri maailman ovat jääneet opetuksesta pois koulujen suljettua ovensa. 35 miljoonaa euroa on suuri raha

kehitysyhteistyössä: sillä voitaisiin esimerkiksi rakentaa koulu jopa 350 000 lapselle tai palkata 24 000 opettajaa Ugandassa.

Koronapandemian jälleenrakennuksessa kehittyvät maat tarvitsevat valtavasti tukea, ja nimenomaan perinteistä kehitysyhteistyötä, kuten koulutuksen kehittämistä, satsauksia terveyteen sekä demokratian ja kansalaisyhteiskunnan tukemista.

2. Leikkauksen vaikutukset heikoimmassa asemassa oleviin on minimoitava.

- Suomen tulee varmistaa, että kehitysyhteistyöllä autetaan kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevia ihmisiä ja ohjata vähintään 0,2 prosenttia bruttokansantulosta LDC-maille kansainvälisten sitoumustemme mukaisesti.
- Järjestöjen kehitysyhteistyörahoituksen suhteellisen osuuden kasvu Suomen kehitysyhteistyörahoituksesta on turvattava.

Kehitysyhteistyörahoitusta leikattaessa tulee pitää huolta siitä, että vaikutukset maailman köyhimpiin ja heikoimmassa asemassa oleviin ihmisiin ovat mahdollisimman pienet.

Marinin hallituksen ohjelmaan on kirjattu, että Suomi tähtää YK:n tavoitteeseen käyttää 0,2% BTKL:sta tukena vähiten kehittyneille maille. Tavoitteessa pysyminen on tärkeää, koska globaali eriarvoisuus on kasvanut entisestään myös koronapandemian seurauksena. Kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n keskeinen periaate on, että ketään ei jätetä jälkeen, mikä vaatii erityistä huomiota vähiten kehittyneisiin maihin.

Valitettavasti Suomi ei ole vielä saavuttanut 0,2 prosentin tasoa. Vuonna 2019 Suomi oli 0,14 prosentin tasolla. Vuoden 2020 lukuja ei ole vielä saatavilla. Kehysriihen 35 miljoonan leikkauksesta huolimatta Suomen tulee pyrkiä saavuttamaan 0,2 prosentin taso mahdollisimman pian.

Kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyön määrällistä tukea on lisätty tällä hallituskaudella, mutta niiden osuus kehitysyhteistyöstä on laskeva. Vielä vuonna 2015 järjestöille kanavoitiin yli 14 prosenttia varsinaisesta kehitysyhteistyörahoituksesta, mutta vuonna 2021 osuus on enää noin 10 prosenttia.

Järjestöjen työ on riippumattomien arvioiden mukaan tehokasta ja tuloksellista, minkä lisäksi järjestöt saavuttavat kaikkein heikoimmassa asemassa olevat ihmiset ruohonjuuritasolla sellaisissa paikoissa, mihin muiden toimijoiden apu ei yllä. Järjestöt ovat olleet myös hyvin ketteriä sopeuttamaan toimintaansa koronapandemian myötä, ja ovat esimerkiksi levittäneet tietoa virukselta suojautumisesta sekä kehittäneet etäopetuksen mahdollisuuksia.

Samalla kansalaisjärjestöjen kautta kanavoitava apu vahvistaa kehittyvien maiden kansalaisyhteiskuntaa, mikä on koronapandemian myötä entistä tärkeämpää: viime vuoden aikana demokratian ja ihmisoikeuksien tila on huonontunut entisestään 80 maassa ympäri maailmaa. Mukana on maita, joissa myös suomalaiset järjestöt toimivat, kuten Sri Lanka, Nicaragua, Etiopia ja Myanmar.

3. Suomen on saavutettava 0,7 prosentin sitoumus vuoteen 2030 mennessä.

- Suomen tulee laatia mitä pikimmin aikataulutettu tiekartta ja konkreettinen suunnitelma kehitysyhteistyömäärärahojen nostamiseksi 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta.
- Kevään 2021 kehyspäätöstä tulee tarkastella uudelleen valtion budjettiprosessin eri vaiheissa ja pyrkiä siihen, että kehitysyhteistyömäärärahojen suhteen päästäisiin takaisin kasvun polulle.

Ennakoitavuus ja pitkäjänteisyys ovat laadukkaan ja tuloksellisen kehitysyhteistyön edellytyksiä. Kehittyvät maat voivat näin toteuttaa kansallisia kehitysohjelmiaan suunnitelman mukaisesti. Tämä huomioitiin hallitusohjelmassa, jossa sitouduttiin tiekartan laatimiselle kehitysyhteistyön rahoituksen nostamiseksi YK:n suosittelemaan 0,7% bruttokansantulosta.

Hallituskauden ensimmäisinä vuosina rahoituksen taso nousikin kiitettävästi: 0,36 prosentin tasosta (2018) on noustu 0,5 prosentin tasolle (2021). Myös vuonna 2020 koronapandemian keskellä Suomi osoitti globaalia vastuuta ollen yksi niistä 16 OECD-maasta, jotka lisäsivät kehitysyhteistyömäärärahojaan. Suomi pääsi tänä vuonna jo lähemmäs pohjoismaisia naapureita, jotka ovat saavuttaneet 0,7 tavoitteen vuosikymmeniä sitten (OECD 2020: Ruotsi 1,14 %, Norja 1,11 %, Tanska 0,73 %).

Kevään 2021 kehyspäätös ja julkisen talouden suunnitelma 2022-2025 käänsivät kuitenkin suunnan laskuun: vuonna 2022 BKTL-osuus laskee 0,49 ja sen jälkeen 0,47 prosentin tasolle.

Samaan aikaan toukokuussa 2021 julkaistavassa selonteossa Suomen kehityspolitiikan ylivaalikautisista periaatteista toistetaan 0,7 prosentin sitoumus ja tavoitevuodeksi asetetaan 2030, mutta valitettavasti konkreettisia askelmerkkejä tai välitavoitevuosia ei linjata.

Konkreettisen tiekartan uupuessa ja kehyksen käännettyä kehitysyhteistyömäärärahojen BKTL-osuuden laskuun näyttääkin siltä, että vastuu 0,7 prosentin sitoumuksen saavuttamisesta jää seuraaville hallituksille. Toivommekin, että hallitus vielä kautensa aikana laatii konkreettisen tiekartan 0,7 prosentin tavoitteeseen sekä tarkastelee kehitysyhteistyömäärärahojen tilannetta ja mahdollisuutta BKTL-osuuden nostoon tulevissa budjetti- ja kehysneuvotteluissa.

Lisätietoja: Sonja Hyötylä, kehityspolitiikan asiantuntija, sonja.hyotyla@fingo.fi, 046 851 5975